

Nr 95.

Ankom till riksdagens kansli den 16 april 1937 kl. 3 e. m.

*Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående
omorganisation av vissa läroverk i Göteborg.*

(2:a avd.)

I propositionen nr 267 har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för den 13 mars 1937, föreslagit riksdagen att medgiva, att västra realskolan i Göteborg må från och med budgetåret 1938/1939 ombildas till ett fullständigt högre allmänt läroverk för manliga lärjungar på så sätt, att en fyraårig latinlinje överflyttas dit från högre latinläroverket i Göteborg och en treårig reallinje från högre realläroverket därstädes, varvid samtidigt en femårig realskollinje må överföras dit från sistnämnda läroverk, under villkor att staden förpliktar sig att tillhandahålla det nya högre allmänna läroverket erforderliga undervisningslokaler jämte inredning och möbelutrustning samt bostad eller hyresersättning åt rektor ävensom bevilja detta läroverk ett engångsanslag för det första verksamhetsåret av 10,000 kronor till bestridande av sådana utgifter, som åvila biblioteks- och materielkassan.

I Göteborg finnas för närvarande fem statliga läroverk, nämligen högre latinläroverket, högre realläroverket, högre allmänna läroverket för flickor samt västra och östra realskolorna.

Stadsfullmäktige i Göteborg hava efter därom den 17 december 1936 fattat, numera lagakraftvunnet beslut hos Kungl. Maj:t gjort framställning om åtgärder i syfte *dels* att västra realskolan måtte från och med läsåret 1938—1939 ombildas till högre allmänt läroverk genom påbyggnad med en fyraårig och en treårig gymnasielinje för manliga lärjungar samtidigt med att den nuvarande realskolan utökades med en femårig linje, *dels ock* att högre realläroverket, som i full utbyggnad för närvarande vore avsett att omfatta 38 klassavdelningar, måtte omorganiseras till att för framtiden omfatta högst 28 klassavdelningar, vilket föresloges ske genom överflyttning av ej mindre en femårig realskollinje till det föreslagna nya högre allmänna läroverket än även av

en fyraårig och en treårig gymnasielinje till det eller de läroverk, som kunde finnas lämpliga.

Till grund för stadsfullmäktiges framställning ligger en utredning, som verkställt av en av fullmäktige tillsatt beredning. Av utredningen inhämtas bland annat följande:

Efter att med stöd av en omfattande undersökning hava såsom sin uppfattning uttalat, att för närvarande någon *utökning* av antalet gymnasieavdelningar i staden icke vore av behovet oundgängligen påkallad, har beredningen givit en översikt över *lokaltillgången* och *lokalbehovet* för de olika läroverken i Göteborg och därvid kommit till det resultatet, att såväl högre latinläroverket som högre realläroverket vore i tränande behov av utökning av antalet undervisningslokaler. Latinläroverket hade för närvarande 31 klassrum, därav dock ett vore alldeles för litet (egentligen blott ett kartrum), under det att antalet klassavdelningar utgjorde 32, vartill möjligen under de närmaste åren successivt komme 4 för den klassiska linjens fyra översta kretsar. Realläroverket inrymde för närvarande 28 klassrum, varav två emellertid vore helt små och såsom klassrum olämpliga; antalet klassavdelningar vore 36, varför 8 avdelningar för närvarande måste undervisas utom läroverksbyggnaden, och komme efter full utbyggnad att omfatta 38. Dessutom erfordrades vid båda läroverken nya institutionsutrymmen och lokaler för den naturvetenskapliga undervisningen.

Efter granskning av olika möjligheter att lösa den sålunda konstaterade lokalbristen har beredningen av såväl pedagogiska och lokala som ekonomiska skäl förordat påbyggandet på sätt ovan nämnts av västra realskolan, som för närvarande omfattar 18 klassavdelningar.

De *lokala myndigheterna* ävensom *länsstyrelsen* i Göteborg hava i allt väsentligt tillstyrkt stadsfullmäktiges framställning.

Skolöverstyrelsen har efter ingående, i propositionen återgiven utredning förordat, att västra realskolan måtte från och med budgetåret 1938/1939 ombildas till högre allmänt läroverk för gossar på så sätt, att en fyraårig latinlinje överflyttas dit från högre latinläroverket och en treårig reallinje från högre realläroverket, varvid samtidigt en femårig realskollinje överflyttas dit från högre realläroverket.

Överstyrelsen har vidare förutsatt, att en fyraårig reallinje borde överflyttas från högre realläroverket till högre latinläroverket i stället för den därifrån till det föreslagna nya högre läroverket överflyttade latinlinjen men lämnat öppen frågan, huruvida en fyraårig latinlinje borde samtidigt överflyttas från högre latinläroverket till högre realläroverket.

Departementschefen har för egen del anført:

»Den nu förevarande framställningen från Göteborgs stadsfullmäktige har, såsom av det ovanstående framgår, sin grund i nödvånget att bereda utvidgade lokaler för den under de senare åren successivt utgrenade gymnasieorganisationen i staden, närmast aktualiserat för högre realläroverkets vidkommande. Ur de kommunala, främst ekonomiska intressenas synpunkt har, såsom utredningen visar, befunnits lämpligast att förorda västra realläroverkets påbyggande med ett manligt gymnasium, omfattande en fyra-

årig och en treårig linje och åstadkommet genom en överflyttning från högre latin- och realläroverken av vissa delar av dessa läroanstalter.

Då det för statsmakterna gäller att taga ställning till det föreliggande förslaget, måste hänsyn tagas till såväl de pedagogiska som de ekonomiska synpunkterna. Det resultat, som skolöverstyrelsen vid sin ur de skilda synpunkterna företagna granskning av stadsfullmäktiges förslag kommit till, har jag funnit välgrundat. Jag har sålunda blivit övertygad om lämpligheten av att västra realskolan i Göteborg från och med budgetåret 1938/1939 utbygges med *dels* en ny femklassig realskollinje, överförd från högre realläroverket, *dels* ock ett gymnasium, omfattande en fyraårig latinlinje, överflyttad från högre latinläroverket, samt en treårig reallinje, flyttad från högre realläroverket. Därigenom vinnes för en för statsverket relativt ringa merutgift en välbehövlig avlastning från de nuvarande högre goss-läroverken i staden. Såsom villkor torde böra uppställas, att staden förpliktat sig att tillhandahålla det nya högre allmänna läroverket erforderliga undervisningslokaler jämte inredning och möbelutrustning samt bostad eller hyresersättning åt rektor ävensom bevilja detta läroverk ett engångsanslag för det första verksamhetsåret av 10,000 kronor till bestridande av sådana utgifter, som åvila biblioteks- och materielkassan. Frågan om ökade anslag från statens sida blir aktuell först från och med budgetåret 1938/1939. Jag har därför icke ansett erforderligt att nu ingå på en närmare granskning av skolöverstyrelsens anslagsberäkningar. Den utgifts-ökning, 19,585 kronor, till vilken överstyrelsen kommit, torde emellertid giva en riktig föreställning av det ifrågakommande beloppets storleksordning.

Stadsfullmäktige hava enligt det ovanstående härutöver ifrågasatt, att från högre realläroverket skulle lösgöras och till annat läroverk överflyttas ytterligare en gymnasielinje utöver den, som enligt mitt förslag skulle förläggas till västra realskolan. Överstyrelsen har framkastat tanken att ett utbyte mellan högre real- och latinläroverken av en fyraårig gymnasielinje skulle ske, varigenom samtliga gossläroverken i Göteborg skulle komma att få dubbla gymnasielinjer. Jag anser mig icke böra i detta sammanhang taga ställning till den sålunda uppkomna frågan om högre latin- och realläroverkens av det nya högre läroverkets tillkomst betingade omorganisation. Denna fråga synes emellertid böra av vederbörande kommunala myndigheter uppmärksammas i samband med prövningen av de lokala ändringsarbeten, som enligt det ovanstående äro planerade vid latin- och realläroverken.

Till frågan om det nya läroverkets namn torde jag icke nu behöva taga ställning.

Det av Kungl. Maj:t framlagda förslaget synes innebära en ändamalsenligare organisation av det högre skolväsendet i Göteborg. Utskottet vill därför tillstyrka genomförandet av den ifrågasatta omorganisationen under framhallande, att utskottet, som icke förbiser, att omorganisationen kan komma att medföra en, om ock relativt ringa merutgift för statsverket, icke härmed tagit ställning till storleken av den anslagsökning, som må komma att påkallas från och med budgetåret 1938/1939. Ej heller har utskottet funnit det behövt att i detta sam-

Utskottet.

manhang ingå på den av departementschefen berörda frågan om högre latin- och realläroverkens av det nya läroverkets tillkomst betingade omorganisation.

I de föreslagna villkoren för omorganisationen har utskottet ansett sig böra vidtaga allenast en formell jämkning.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må medgiva, att västra realskolan i Göteborg må från och med budgetåret 1938/1939 ombildas till ett fullständigt högre allmänt läroverk för manliga lärjungar på så sätt, att en fyraårig latinlinje överflyttas dit från högre latinläroverket i Göteborg och en treårig reallinje från högre realläroverket därstädes, varvid samtidigt en femårig realskollinje må överföras dit från sistnämnda läroverk, under villkor att staden förpliktar sig att tillhandahålla det nya högre allmänna läroverket erforderliga undervisningslokaler jämte inredning och möbelutrustning samt bostad åt rektor eller motsvarande konstant ersättning ävensom bevilja detta läroverk ett engångsanslag för det första verksamhetsåret av 10,000 kronor till bestridande av sådana utgifter, som åvila biblioteks- och materielkassan.

Stockholm den 16 april 1937.

På statsutskottets vägnar:

PETRUS NILSSON.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit

från första kammaren: herrar *Nilsson* i Gränebo, *Johansson* i Fredrikslund, *Nilsson* i Malmö, *Svensson* i Kompersmåla, *Oscar Olsson*, *Pauli*, *Nilsson* i Fredriksfält, *Lindström*, *Rahmn*, *Hörstadius*, *Englund* och *Bäckström*; samt

från andra kammaren: herrar *Jansson* i Falun, *Strindlund*, *Persson* i Falla, *Andersson* i Höör, *Jonsson* i Eskilstuna, *Svensson*, *Andersson* i Prästbol, *Holmdahl*, *Danielsson*, *Weijne* och *Erlander*.